

Mastitisverwekker met heftig karakter

Otlis Sampimon: 'Voor Klebsiella is geen goede therapie, waardoor afvoer de enige optie is'

Afgelopen zomer constateerde de GD een stijging van het aantal mastitisproblemen door Klebsiella. De symptomen zijn vergelijkbaar met E.-coli, maar Klebsiella blijkt amper vatbaar voor antibiotica. Afvoer van besmette dieren is onderdeel van een noodzakelijke, snelle aanpak.

Klebsiella blijkt in twee procent van de onderzochte melkmonsters de veroorzaker van mastitis. Deze bacterie heeft dus maar een klein aandeel, maar het is wel een soort met een heel heftig karakter', vertelt Otlis Sampimon, zoötechnisch specialist uiergezondheid bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). Afgelopen zomer kwamen enkele Klebsiella-uitbraken voor waarbij een verband met het droogzetmiddel Orbeseal werd gelegd. Koeien die drooggezet waren met dit antibioticavrije middel gingen dood of moes-

ten afgevoerd worden als gevolg van een Klebsiellabesmetting. Volgens Sampimon, die samen met GD-dierenarts Jan Sol onderzoek deed naar Klebsiella, is geen duidelijke link te leggen tussen deze uitbraken en het soort droogzetmiddel. 'Onder de zieke dieren waren ook koeien die wel met antibiotica zijn drooggezet. Middelen met de werkzame stof Neomycine werken in sommige gevallen wel tegen Klebsiella, maar in het algemeen reageert deze bacterie slecht op antibiotica.' Hoe snel een Klebsiellabesmetting en de

Otlis Sampimon: 'Wanneer niet schoon gewerkt wordt, breng je de bacterie bij het droogzetten in de uier'

heftige gevolgen hiervan zichtbaar worden, blijkt uit een voorbeeld van Sampimon. Kort beschrijft hij hoe op een Twents bedrijf vijf dieren binnen 24 uur na droogzetten met antibiotica ernstige klinische mastitis kregen door Klebsiella. Drie dieren stierven kort na het signaleren van de ziekte.

De verschijnselen bij koeien met een klinische Klebsiellabesmetting zijn te vergelijken met een aanval van E.-coli. De dieren hebben hoge koorts, waterige melk en hevige gezwollen uiers. Daarnaast vreten de dieren niet en komen ze niet meer over-eind.

Door de sterke overeenkomst met E.-coli-symptomen zijn de andere twee droogstaande dieren op het probleembedrijf door de dierenarts behandeld alsof het om een dergelijke besmetting ging. Deze koeien vertoonden na afkalven bij de eerste melkregistratie een sterk verhoogd celgetal. Op hetzelfde bedrijf werden binnen een week na dit voorval drie melkgevende koeien besmet met Klebsiella. Bij deze dieren was naast de genoemde verschijnselen ook een sterke daling van de melkgift waarneembaar. De Klebsiellabesmetting bleek bij nader onderzoek uit een besmette partij zaagsel te komen.

Goedkoop zaagsel geeft risico

'Klebsiella is een bacterie die absoluut niet op het veehouderijbedrijf thuisheeft. De meest voorkomende manier waarop de bacterie binnenkomt is via de aankoop van zaagsel', stelt Sampimon. De bacterie

komt in het zaagsel door het slepen van boomstammen over de grond waarin Klebsiella voor kan komen. Vooral goedkopere partijen zaagsel, waarin donkere plekken van de schors te zien zijn, geven een hogere kans op de aanwezigheid van Klebsiellabacteriën. 'Dat we afgelopen zomer meer problemen hebben gesignaleerd komt voornamelijk door de weersomstandigheden. Het opwarmen van nat zaagsel geeft broei waardoor de bacteriën zich explosief vermeerderen.'

Zaagsel dat buiten is opgeslagen zonder een goed dekkleed geeft een verhoogde kans op problemen, maar ook een zaagselvoorraad vóór in de box blijkt door broei een dankbare bron voor de vermeerdering van Klebsiella. 'In gezakt zaagsel hebben we nog nooit Klebsiella aangetroffen. Dit product is wel duurder, maar de kwaliteit is veel hoger. Een uierdip, diergeneesmiddelen en zaagsel moeten van goede kwaliteit zijn, deze zaken raken de uiergezondheid het eerst. Vooral Klebsiella kan razendsnel voor grote problemen zorgen.' Een uitbraak van uierontsteking waarbij

meerdere dieren tegelijk ziek worden en een verhoogd celgetal hebben, en waarbij de dieren na behandeling slecht reageren op antibiotica, moet voldoende reden zijn om aan een besmetting met Klebsiella te denken. 'De dierenarts zal in dat geval op zoek gaan naar nieuwigheden op het bedrijf. Klebsiella uit zich veelal nadat een nieuwe partij zaagsel is aangekocht.' Naast de zaagselkwaliteit is een goede hygiëne bij het droogzetten van belang. 'De spenen moeten goed gereinigd zijn en de injector moet niet zomaar ergens neergelegd worden. Wanneer niet schoon gewerkt wordt, breng je de bacterie bij het droogzetten in de uier', aldus Sampimon.

Afvoer van besmette dieren

Bedrijven die geconfronteerd zijn met een Klebsiellabesmetting staan voor drastische maatregelen, waarvan de afvoer van besmette koeien in veel gevallen het zwaarst zal wegen. Toch blijkt dit onvermijdelijk volgens Sampimon: 'Voor Klebsiella is geen goede therapie, waardoor afvoer de enige optie is. Vooral omdat de

kans op genezing klein is en de dieren sowieso drager van de bacterie blijven. Door het uitliggen van melk in de boxen en via de melkstellen kan de bacterie zich eenvoudig door de veestapel verspreiden.'

Naast de afvoer van koeien is een grondige reiniging van de boxen en desinfectie met een drie-procent-formaline-oplossing noodzakelijk. Het verontreinigde zaagsel zal afgevoerd moeten worden en vervangen door zaagsel in balen om zo min mogelijk risico te lopen.

Om er zeker van te zijn dat alle dragers afgevoerd zijn van het bedrijf is het advies van de GD om van koeien met een verhoogd celgetal en klinische mastitis nog enkele maanden melkmonsters te laten onderzoeken. 'Niets is frustrerender dan alles uitgebreid schoonmaken en dan nog een paar besmette dieren hebben die de bacterie opnieuw verspreiden. Klebsiella vereist een uitgebreide, doordachte aanpak, waarbij vooral snel gehandeld moet worden om de schade te beperken.'

Christel van Raay

Arend Withaar : 'In totaal zijn ongeveer tien koeien afgevoerd'

'Het is werkelijk een ramp als je Klebsiella binnen je bedrijf hebt.' Arend Withaar uit Nijevenwindt er geen doekjes om wanneer hij vertelt over de Klebsiellaproblemen waar hun bedrijf sinds juli 2003 mee kampt. 'In eerste instantie dachten we dat het E.-coli was, maar de koeien gingen gewoon dood. Eén van onze koeien werd reservekampioene in Drenthe op de zomerkeuring, een week later lag ze aan de weg.'

In totaal zijn ongeveer tien koeien afgevoerd vanwege Klebsiella, waaronder ook een aan-

tal dieren dat driespeen was geworden of gustom bleef. 'Die dieren hebben te veel geleden door de uierontsteking. Toch hebben we ook een aantal dieren op stal dat Klebsiella heeft gehad, maar nu al ruim een jaar weer meedraait met een normaal celgetal.' Het feit dat niet alle koeien blijvend problemen houden, maakt dat Withaar niet alle besmette dieren afvoert. 'Veel dieren in onze stal zijn meer dan AB-waardig en bovendien prima producentes, die voer je niet zo makkelijk af.'

Het schoonmaken van de stal is tot nu toe beperkt gebleven tot het verwijderen van het zaagsel uit de boxen. Vanwege het automatisch melksysteem in combinatie met jaar rond opstallen is het niet eenvoudig de stal volledig te reinigen. Withaar probeert nu de gevolgen van Klebsiella te beperken door alert te zijn op eventuele problemen en direct te behandelen. Bij gebrek aan een goed middel tegen Klebsiella krijgen de besmette koeien dezelfde behandeling als bij E.-coli. 'We kunnen de dieren met Klebsiella nu snel herkennen, maar het blijft een zorgelijke situatie.'

